

MUNI ARTS

**Úvod do studia
dějepisů**

Prameny a literatura

Pramen a literatura: společenství jak se patří

Pramen je informace (text, dokument, artefakt, událost), jež vypovídá o době a širších souvislostech svého vzniku nebo dění.

Tím, kdo pramenu propůjčuje jeho status, je historik. Nejprve proto, že definuje pracovní pole a klade otázky, a dále proto, že postupuje podle zásad kritiky a interpretace.

Soustavně promyšlený, metodicky ukotvený přístup k pramenům posouvá historii mezi vědecké disciplíny.

Historikové rozlišují mezi pramenem a **literaturou** (publikačními výstupy).

Anglosaské dějepisectví sice obohatilo český slovník o „**zdroj**“, pramen však mnohem lépe vystihuje podstatu historické práce.

Nikoliv tedy nic neříkající „zdroj“, který může znamenat cokoliv, nýbrž vždy a jedině „pramen“.

Nikoliv „primární“ a „sekundární“ zdroje, neboť ty vyvolávají toxickou představu, že historik pracuje s jakýmsi prvořadými a druhořadými údaji.

Jaký je vztah pramenů a literatury a jaká je povaha historické práce?

Zlatá bula sicilská jako příklad

WIKIPEDIĚ
Otevřená encyklopedie

...

Zlatá bula sicilská garantovala vnitřní nezávislost českého státu a zároveň jeho formálním začleněním do Svaté říše římské nabízela českým králům jako říšským knížatům nové možnosti aktivní zahraniční politiky. Přispěla tak ke zvýšení prestiže českého království ve střední Evropě i k upevnění pozic jeho panovníků jak mezi evropskými vládci, tak na domácím poli.

...

Zlatá bula sicilská

(*Bulla Aurea Siciliae*) je soubor tří navzájem provázaných listin.

Název listiny, resp. listin, je odvozen od pečeti.

- ZBS vydal v Basileji 26. září 1212 budoucí římský král Fridrich II. jako odměnu za podporu, kterou mu Přemyslovci poskytli v boji o říšskou královskou korunu.
- První bula potvrzuje Přemysla Otakara jako českého krále a prohlašuje jeho potomky za dědice českého trůnu.
- Fridrich II. se představuje jako „*imperator electus*“. Tradiční překlad tohoto titulu jako „zvolený císař“ je nesprávný.
- Tento titul byl papežem označen kandidát na říšský trůn. Proto by se sousloví mělo překládat jako „vyvolený“ (budoucí) „římský císař“.
- Jedinečnost Zlaté buly sicilské bývá spatřována ve skutečnosti, že českému panovníkovi byla královská hodnost přiznána poprvé dědičně.
- Není tomu tak. Privilegium z roku 1158 pro Vladislava II. obsahuje pasáž o dědicích královské hodnosti.
- Fridrich II. potvrdil, že udělí odznaky královské moci každému, kdo bude zvolen v Čechách. Tím bylo zachováno právo české šlechty na volbu svého panovníka. Přemysl Otakar I. se snažil tento nárok potlačit, ale neúspěšně.

ZBS je lenní smlouvou mezi seniorem (Fridrichem II. Sicilským) a leníkem (Přemyslem Otakarem I.). Definiuje vzájemná práva a povinnosti a nikoliv jakousi „**vnitřní nezávislost českého státu.**“

Jak je možné, že v ZBS byly hledány a nalézány pojmy a souvislosti, které středověká společnost neznala?

„**Zahraniční politika**“ v dnešním slova smyslu neexistovala. Rozhodující byly příbuzenské vztahy, spojenectví a lenní institut. Proto český panovník nebyl (nemohl být) subjektem mezinárodního práva.

...
Zlatá bula sicilská garantovala **vnitřní nezávislost českého státu** a zároveň jeho **formálním začleněním do Svaté říše římské** nabízela českým králům jako říšským knížatům nové možnosti **aktivní zahraniční politiky**. Přispěla tak ke zvýšení **prestíže českého království** ve střední Evropě i k upevnění pozic jeho panovníků jak mezi evropskými vládci, tak na domácím poli.
...

Protože byl český panovník leníkem římsko-německého krále, byla i jeho država součástí římsko-německé říše. Nikoliv ještě „**Svaté říše římské**“. Český panovník měl shodné postavení jako saský vévoda, rakouský vévoda, míšeňský markrabě, durynský lantkrabě, mohučský arcibiskup etc.

Český král nebyl charismatickým, nýbrž jen titulárním. Nemohl tedy „**zvýšit prestiž českého království**“.

**Význam Zlaté buly
sicilské se ve výkladu
českých dějin měnil:**

Ottův slovník naučný:
Ilustrovaná
encyklopaedie
obecných vědomostí.
IV. Bianchi-Giovini-
Bžunda, Praha 1891, s.
917.

Shrnutí:

Do výkladu dějin vědomě i bezděky promítáme naši aktuální zkušenost, dějiny se tak stávají projekčním plátnem naší přítomnosti

Vždy se však můžeme vrátit zpět na začátek

Začátkem se rozumí **pramen**

Návratem se rozumí kritika a interpretace pramene